

کره ماه فروشی نیست

در حالی که دولت‌ها نمی‌توانند در ماه ادعای مالکیت ارضی کنند، اما ورود اشخاص حقیقی و حقوقی به این ماجرای چالش برانگیز شاید آنقدرها هم دور از دسترس نباشد.

تنها قمر زمین، میراث مشترک بشریت است
کره ماه فروشی نیست

جام جم آنلاین: در حالی که دولت‌ها نمی‌توانند در ماه ادعای مالکیت ارضی کنند، اما ورود اشخاص حقیقی و حقوقی به این ماجرای چالش برانگیز شاید آنقدرها هم دور از دسترس نباشد.

درست از زمانی که ماه دست یافتنی شد، حرف و حدیث‌ها پیرامون سرنوشت حاکمیت و مالکیت بر آن نقل زبان مردم شده است. این که آیا فضانوردان می‌توانند ادعای فرمانروایی یا مثلا تصاحب خاک آنجا را بکنند یا آیا شرکت‌ها اجازه دارند منابع طبیعی ماه را استخراج کنند، افراد مجازند بخشی از سطح ماه را تصاحب کنند و سوالات و ابهامات بسیاری از این دست، از همان روزهای نخست تحقق سفر به ماه میان خاص و عام رواج یافت.

نخستین مقاله درباره این موضوع توسط یک محقق حقوق به نام کوپر سال 1330 خورشیدی تحت عنوان « پرواز در ارتفاع بالا و حاکمیت ملی» نگاشته شد.

به دنبال این مقاله بحث‌های نظری گوناگونی مطرح شدند که در یک مورد اتفاق نظر داشتند. این که در مورد ماه باید به شیوه متفاوتی نسبت به زمین که املاک و دارایی‌هایش ریشه در خاک دارد، رفتار شود. ولی عده‌ای نیز مدعی بودند قوانین مالکیت در فضا نباید با قوانین زمینی فرقی داشته باشد.

با توجه به رقابت شدید 2 قطب غرب و شرق در دسترسی به فضا و حوزه‌های مربوط به آن، نگرانی واقعی مساله حاکمیت ملی بود.

در حالی که هر دو کشور ایالات متحده و شوروی سابق می‌خواستند اول به ماه برسند، ولی در واقع هر کدام بیشتر نگران آن بودند که در صورت دوم شدن چه اتفاقی خواهد افتاد.

بیم و امیدهای این دو کشور بیشتاز در عرصه دانش فضایی از آینده چنین رقابتی که حتی وقوع جنگ جهانی سوم را نیز محتمل می‌ساخت، منجر به اعلام معاهده فضایی خارج از جو سال 1967 (1346) شد که سرانجام به تصویب 62 کشور رسید. ایران نیز جزو نخستین کشورهای امضاکننده این پیمان به شمار می‌رود.

طبق ماده دوم این معاهده، « فضایی خارج شامل ماه و سایر اجرام و صور فلکی از راه ادعای حاکمیتی، از راه بهره‌برداری یا تصرف و اشغال یا به هر وسیله دیگری تحت تملک ملی در نمی‌آید.»

به این ترتیب با نفي حاکمیت ملی از فضا، مساله استحکامات و تاسیسات نظامی نیز منتفی شد. اما مساله قوانین مالکیت خصوصی - شخصی و شرکتی - موضوعی بود که تا امروز محل بحث و مناقشات حقوقی فراوانی واقع شده است.

برخی معتقدند قوانین مالکیتی صرفا تحت قلمرو یک کشور موجودیت دارد، ولی بیشتر حقوقدانان قوانین مالکیت خصوصی و حاکمیتی را قابل تفکیک می‌دانند.

با این اوصاف، در مورد خاص قمر زمین برخی کشورها معتقد بودند معاهده فضایی خارج از جو توافق جدیدی می‌طلبد که نهایتا منجر به معاهده ماه در سال 1979 (1358) شد.

این معاهده قوانین مالکیت خصوصی در ماه را تلویحا قلعن می‌کند. همچنین مقرر می‌کند هر گونه توسعه، استخراج و مدیریت منابع باید تحت نظارت مرجعی بین‌المللی قرار گیرد تا در صورت موجودیت، سهمی از این منافع متوجه کشورهای در حال توسعه شود.

در این میان بخش خصوصی و شرکت‌ها را باید بخش بالقوه و خبرساز ماجرای مالکیت ماه محسوب کرد، چرا که حکم کشور را ندارند

و مشمول مفاد معاهده فضاي خارج نمي‌شوند.

فعالان پيشگام اسكان فضايي معتقدند يك شركت خصوصي بايد خطي فضايي مشابه خطوط هوايي را بين زمين و ماه با هدف پشتيباني سفر مهاجران مدرن فراهم كند. تاسيس و بريايي دنياهاي جديد با هدف دستيابي به منافع بكر و بيشتر از سوي شركتها سابقه تاريخي دارد.

كمپاني لندن يك شركت سهامي بازرگاني بود كه سال 1607 مهاجرنشين جيمز تاون را در قاره آمريكا برپا كرد و حمل و نقل مهاجران پيشگام را در ازاي 7 سال كار در آمريكا براي كشت و كار توتون و ساير محصولات به نفع شركت تايمين مي‌كرد.

موضوع مالكيته ارضي و چشمداشت منافع مبتني بر آن، به عنوان يك انگيزه و مشوق ضروري براي سرمايه‌گذاري در زيستگاههاي فضايي محسوب مي‌شود و از همين رو برخي فعالان پيشرو اين حوزه سرگرم لابي كردن جهت گذراندن قوانيني هستند كه براي دولت متبوعشان افتخار ايفاي تعهدات و دعاوي آينده ماه را همراه بياورد.

با اين اوصاف هر كسي مي‌تواند همين حالا نيز به خريداري يك قباله محضري تکه‌اي از ماه اقدام بکند. جريان از اين قرار است كه موسسه ثبت اسناد و املاك ماه كه آژانس مستغلاتي ماه روي زمين محسوب مي‌شود چنين قباله هايي را به قيمت هكتاري حدود 40 دلار به فروش مي‌رساند. البته تا پيش از ورود بخش‌هاي حاكميتي بين‌المللي مربوط به ماه كه اعمال حقوق مالكيته خصوصي بر قمر زمين را به رسميت بشناسند، چنين ادعاهايي بيشتر در حكم خيالبايي و توهمات كاغذي خواهند بود.

Popularscience

مترجم: مهريار ميرنيا